

รายงานผู้ป่วย

Case Report

ภาวะเลือดออกในสมองในผู้ป่วยเด็ก :
รายงานผู้ป่วย 1 ราย ในโรงพยาบาลนครปฐม

**Spontaneous Intracerebral Hemorrhage in Child Patient :
A Case Report in Nakhonpathom Hospital**

สมชัย ตั้งบำเพ็ญสุนทร พ.บ.,
ว.ว. ประสาทศัลยศาสตร์
กลุ่มงานศัลยกรรม
โรงพยาบาลนครปฐม

Somchai Tangbampensountorn M.D.,
Thai board of Neurosurgery
Division of Surgery
Nakhonpathom Hospital

บทคัดย่อ

รายงานผู้ป่วยเด็กหญิงไทย อายุ 13 ปี 9 เดือน มาโรงพยาบาลด้วยอาการหมดสติ และแขนขาซีกขวาไม่ขยับครึ่งชั่วโมงก่อน ได้รับการวินิจฉัยเป็นภาวะเลือดออกในเนื้อสมองเฉียบพลัน (acute spontaneous intracerebral hemorrhage) ภายหลังการตรวจ four vessels cerebral angiography ซึ่งไม่พบความผิดปกติของหลอดเลือดสมอง ได้รับการผ่าตัดเปิดกะโหลกศีรษะเพื่อระบายลิ่มเลือดในสมองออก ผลการรักษา ผู้ป่วยรู้สึกตัวดีและสามารถกลับไปเรียนหนังสือได้

คำสำคัญ : ภาวะเลือดออกในสมอง, ผู้ป่วยเด็ก

ABSTRACT

A case report of Thai girl, age 13 years and 9 months who had sudden onset of unconsciousness and right hemiplegia half an hour prior arrival to hospital. The patient was diagnosed as acute spontaneous intracerebral hemorrhage at left basal ganglia. Craniotomy and clot removal were performed after negative findings for abnormal vessels in four vessels cerebral angiography. The result was good and the patient could go back to school later.

Keywords : spontaneous intracerebral hemorrhage, child patient

บทนำ

Spontaneous intracerebral hemorrhage เป็นโรคที่พบได้บ่อยในผู้ป่วยสูงอายุ มีอัตราตายและความพิการทุพพลภาพสูง มักมีโรคความดันโลหิตสูงเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญพบไม่บ่อยนักในเด็ก ผู้ป่วยรายนี้มาโรงพยาบาลด้วยอาการหมดสติทันที และมีการดำเนินโรคเหมือนในผู้ใหญ่ การตรวจ four vessels cerebral angiography ไม่พบความผิดปกติของหลอดเลือดสมอง การผ่าตัดเปิดกะโหลกศีรษะเพื่อระบายลิ่มเลือดในสมองออก ไม่พบพยาธิสภาพสมองที่ผิดปกติซึ่งสอดคล้องกับการศึกษารายงานอื่นที่ไม่พบสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะนี้เช่นกัน

รายงานผู้ป่วย

ผู้ป่วยเด็กหญิงไทยอายุ 13 ปี 9 เดือน มาด้วยอาการสำคัญ คือ ขณะนั่งเรียนหนังสืออยู่แล้วชักเกร็งหมดสติทันที เพื่อนสังเกตว่าแขนขาชักขวาไม่ขยับ อาจารย์และเพื่อนนักเรียนจึงนำส่งโรงพยาบาลใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 นาที เมื่อถึงห้องฉุกเฉินแพทย์เวรตรวจพบว่าหายใจช้า จึงใส่ท่อช่วยหายใจ ติดต่อแผนกรังสีวิทยาเพื่อขอทำ computerized tomography ของสมองด่วนแล้วรีบไว้เป็นผู้ป่วยใน

ประวัติส่วนตัวและครอบครัว ผู้ป่วยคลอดปกติ มีสุขภาพแข็งแรงดีมาโดยตลอด ไม่มีประวัติการไข้ยาใดๆ ไม่มีโรคประจำตัว เรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ดีมาก ไม่มีประวัติของญาติหรือพี่น้องป่วยเป็นโรคระบบประสาทและสมอง บิดามารดาแข็งแรงดี ไม่มีโรคประจำตัว

ตรวจร่างกายแรกรับ

อุณหภูมิร่างกาย 37 องศาเซลเซียส หายใจด้วยเครื่องช่วยหายใจ 18 ครั้งต่อนาที ชีพจร 90 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 120/80 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยไม่รู้สึกรู้สีกตัว ไม่ลืมตา รูม่านตาทั้งสองข้างขนาด 2 มิลลิเมตร และมีปฏิกิริยาต่อแสงสว่างดี แขนขาชักขวาไม่ขยับ (grade 0/5) ส่วนชักซ้ายบัดถูกตำแหน่งเจ็บได้ (GCS : 6T ; E1 VT M5) ระบบอื่นๆ ปกติ

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

CBC : Hb 11.7 g/dL ; Hct 36% ; WBC 9.04 K/uL ; WBC differential : neutrophil 48%, lymphocyte 48%, basophil 2%, monocyte 2% ; RBC morphology : normochromic normocytosis ; platelet 326 K/uL

Blood group : B ; ESR 28 mm/hour

PT 11.9 second (9.4-11.5)

PTT 24.9 second (23.6-30.7)

INR 1.15

Plasma glucose 120 mg/dL ; BUN 11 mg/dL ; creatinine 0.6 mg/dL

Electrolytes : Na 140 mmol/L, K 3.4 mmol/L, Cl 104 mmol/L,

CO₂ 24.8 mmol/L

LFT : Cholesterol 128 mg/dL, total protein 7.8 g/dL, albumin 4.7 g/dL, globulin 3.1 g/dL, ALP 77 U/L, SGOT 22 U/L, SGPT 30 U/L, total bilirubin 0.89 mg/dL, direct bilirubin 0.26 mg/dL

Methamphetamine : negative

VDRL and TPHA : non-reactive

ANA (ANF) : negative

Urinalysis : yellowish colour, clear, Sp.gr. 1.007 pH 6.0

Protein and sugar : negative

ผลการตรวจทางรังสีวิทยา

CT brain : Single 3.8 x 5.3 x 5.5 cm. intracerebral hematoma at left basal ganglia. (รูปที่ 1)

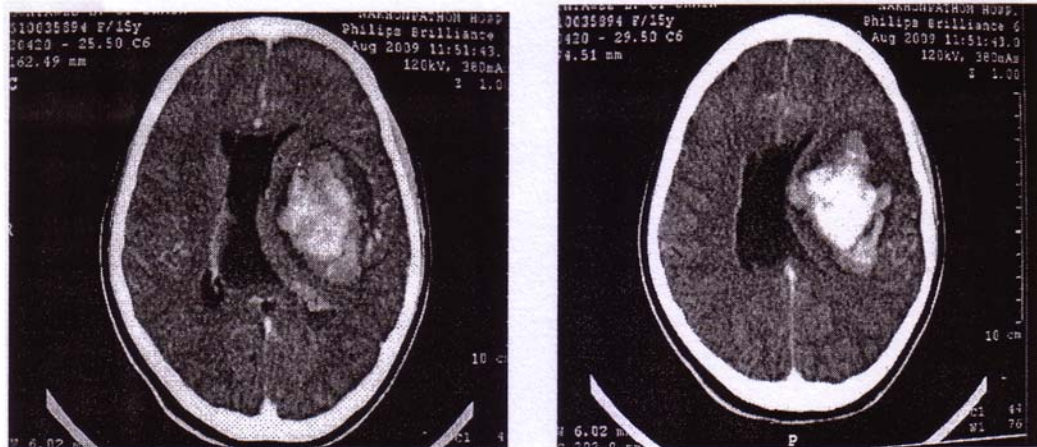
Four vessels cerebral angiography

: Smooth outline of intracranial arteries, veins and dural venous sinuses.

: No demonstration of aneurysm or AVM.

CXR : normal

การวินิจฉัย : Spontaneous intracerebral hemorrhage in child patient

รูปที่ 1 แสดงผลการตรวจ computerized tomography

การดำเนินโรคและการดูแลรักษา

หลังจากรับผู้ป่วยรายนี้แล้วได้อธิบายให้บิดาและมารดาทราบการวินิจฉัยโรค และได้แนะนำส่งตัวผู้ป่วยเพื่อตรวจหลอดเลือดสมองด้วย four vessels cerebral angiography เมื่อทราบผลการตรวจแล้วพบว่าไม่มีความผิดปกติของหลอดเลือดสมอง จึงได้แนะนำผ่าตัดเปิดกะโหลกศีรษะเพื่อระบายลิ่มเลือดในสมองออก

ผู้ป่วยได้รับการผ่าตัด craniotomy and clot removal พบขนาดลิ่มเลือดประมาณ 30 มิลลิเมตร ไม่พบหลอดเลือดผิดปกติ ไม่พบพยาธิสภาพที่ผิดปกติในสมอง สมองบวมเล็กน้อย

อาการผู้ป่วยดีขึ้นตามลำดับ สามารถหายใจเองได้ วันที่หกหลังการผ่าตัดและสามารถถอดท่อช่วยหายใจออกได้ในวันที่เจ็ด ผู้ป่วยได้รับการฟื้นฟูโครงการทำกายภาพบำบัดซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบิดามารดา นักกายภาพบำบัดและตัวผู้ป่วยเอง

ผู้ป่วยอยู่ในโรงพยาบาล 20 วัน สภาพเมื่อกลับบ้านผู้ป่วยรู้สึกตัวดีการหายใจปกติสามารถพูดได้เป็นคำๆ พอจะฟังได้รู้เรื่อง กล้ามเนื้อมี right hemiparesis grade 3/5 นั่งรถเข็น ช่วยตัวเองใส่เสื้อผ้าได้ แต่การขับถ่าย การดูแลประจำเดือนและการอาบน้ำต้องให้มารดาช่วยเหลือ

ผู้ป่วยได้รับการตรวจรักษาต่อเนื่องทุก 2 สัปดาห์ ใน 2 เดือนแรก และทุก 1 เดือน ในระยะเวลาต่อมา และทำกายภาพบำบัดทุกวัน เดือนที่สามภายหลังการผ่าตัดผู้ป่วยสามารถเดินได้และพูดได้ชัดเจนมากขึ้น ไม่มีอาการชัก และเดือนที่หกสามารถกลับเข้าเรียนหนังสือได้ สามารถอ่านหนังสือได้รู้เรื่อง (เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2) ไปโรงเรียนทุกวัน หนึ่งปีต่อมาผู้ป่วยสามารถเดินได้เอง พูดได้ชัดเจนมากขึ้น สอบผ่านในโรงเรียนได้ และสามารถยกแขนขาขึ้นได้เองเท่ากับแขนซ้าย แต่ยังมีปัญหาไม่สามารถกำมือขวาหรือหยิบ จับสิ่งของได้

วิจารณ์

โรคหลอดเลือดสมอง (stroke, cerebrovascular disease) เป็นโรคที่พบบ่อยใน ประชากรสูงอายุทั่วโลกในประเทศทางตะวันตกพบเป็นสาเหตุการตายเป็นอันดับสาม¹ ในประเทศจีน² ญี่ปุ่น³ พบเป็นสาเหตุการตายอันดับหนึ่งสำหรับประเทศไทย จากสถิติ สาธารณสุข พ.ศ. 2549⁴ พบว่าโรคหลอดเลือดสมองเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับที่ห้าในประเทศไทย (20.6 รายต่อประชากรหนึ่งแสนคน) และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และอายุยืนมากขึ้น

โรคหลอดเลือดสมองแตก (spontaneous intracerebral hemorrhage) เป็นโรคที่พบบ่อยในแถบภูมิภาคเอเชียมากกว่าภูมิภาคทางตะวันตก โดยมีอุบัติการณ์สูงถึงร้อยละ 25-35 ของโรคหลอดเลือดสมอง⁵ เป็นโรคที่พบบ่อยในผู้ป่วยสูงอายุและเป็นสาเหตุการตายและความพิการอันดับต้นๆ มีการศึกษาของ Broderick J.⁶ และคณะ ที่ Cincinnati USA. รายงานอุบัติการณ์ของ spontaneous intracerebral hemorrhage ในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 1.5 ราย ต่อ 100,000 ราย ซึ่งถือว่าพบน้อยมาก การศึกษาของ Sedzimir C.B.⁷ และคณะทำการศึกษาที่เมือง Liverpool UK. พบผู้ป่วย 3 รายที่เป็น spontaneous intracerebral hemorrhage ที่ไม่พบสาเหตุจากผู้ป่วยเด็ก intracerebral hemorrhage 124 ราย การศึกษาของ Schoenberg B.S.⁸ และคณะทำการศึกษาผู้ป่วยเด็ก spontaneous intracerebral hemorrhage เป็นระยะเวลา 10 ปีที่ Mayo Clinic ; Minesota, USA. พบผู้ป่วยเด็กจำนวน 31 ราย (รวมเด็กที่เป็น subarachnoid hemorrhage ด้วย) มีการศึกษาที่ได้เห็นโดย Lin T.C.⁹ และคณะ พบผู้ป่วยเด็ก spontaneous intracerebral hemorrhage จำนวน 42 รายและไม่สามารถหาสาเหตุของ spontaneous intracerebral hemorrhage จำนวน 19 ราย (ร้อยละ 45), สำหรับรายงานผู้ป่วยรายนี้เป็นผู้ป่วยเด็กอายุ 13 ปี 9 เดือนเป็น spontaneous intracerebral hemorrhage ไม่พบสาเหตุ ไม่พบหลอดเลือดที่ผิดปกติ, ไม่พบชั้นเนื้อสมองที่ผิดปกติและมีการดำเนินโรคเหมือนในผู้ใหญ่ ซึ่งพบน้อยมาก

สรุป

รายงานผู้ป่วยเด็กอายุ 13 ปี 9 เดือน เป็น spontaneous intracerebral hemorrhage at left basal ganglia การตรวจ four vessels cerebral angiography ไม่พบหลอดเลือดสมองที่ผิดปกติ ซึ่งเป็นภาวะที่พบน้อยมากในเด็ก การผ่าตัดสมองและระบายเอาลิ่มเลือดในสมองออกได้ผลดี ผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้และกลับไปเรียนหนังสือได้

เอกสารอ้างอิง

1. นิพนธ์ พวงวรินทร์. Epidemiology of stroke. ใน: นิพนธ์ พวงวรินทร์, บรรณาธิการ. โรคหลอดเลือดสมอง(Stroke). ฉบับเรียบเรียงครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์; 2544. หน้า11-37.
2. Zhang LF, Yang J, Hong Z, Yuan GG, Zhou BF, Zhao LC, et al. Proportion of different subtype of stroke in China. Stroke 2003;34:2091-6.
3. Shimamoto T, Iso H, Iida M, Komachi Y. Epidemiology of cerebrovascular disease : stroke epidemic in Japan. J Epidemiol 1996;6(3Suppl):S43-7.
4. Ministry of public health. Burden of disease and injuries in Thailand priority setting for policy 2002;A14-A16.
5. Pongvarin N. Stroke in the developing world. Lancet 1998;352 Suppl 3:SIII19-22.
6. Broderick J, Theodore GT, Prenger E, Leach A, Brott T. Stroke in Children Within a Major Metropolitan Area : The surprising importance of intracerebral hemorrhage. J Child Neurol 1993;8(3):250-55.
7. Sedzimir CB, Robinson J. Intracranial Hemorrhage in children and adolescents. J Neurosurg 1973;38(3):269-81.
8. Schoenberg BS, Mellinger JF, Schoenberg DG. Cerebrovascular disease in infants and children: a study of incidence, clinical features, and survival. Neurology 1978;28(8):763-8.
9. Lin TC, Loh JK, Kwan AL, Howng SL. Spontaneous intracerebral hemorrhage in children. Kaohsiung J Med Sci 1999;15(3):146-51.